

Nr 107.

Ankom till riksdagens kansli den 26 april 1946 kl. 4 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1946/47 till Krigsrätterna: Avlöningar, m. m.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under andra huvudtiteln (punkterna 25 och 26) föreslagit riksdagen att i avbidan på särskild proposition i ämnet för budgetåret 1946/47 såsom förslagsanslag beräkna till Krigsrätterna: Avlöningar 367 300 kronor och till Krigsrätterna: Omkostnader 30 000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 181, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för den 1 mars 1946, föreslagit riksdagen att dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för krigsrätterna att tillämpas under budgetåret 1946/47, dels ock anvisa förenämnda båda förslagsanslag med respektive 336 400 kronor och 30 000 kronor.

1:o) **Krigsrätterna: Avlöningar.** Ifrågavarande anslag är för innevarande budgetår anvisat med 367 300 kronor.

Genom justitiedepartementets försorg har införskaffats visst rättsstatistiskt material, avseende verksamheten vid regements- och stationskrigsrätterna under år 1945. Materialet har redovisats i vid propositionen fogade tabeller.

Departementschefen har till en början erinrat, att någon lagstiftning om krigsdomstolarnas avskaffande i fredstid, varom utredning för närvarande pågår, icke kunde beräknas träda i kraft före utgången av budgetåret 1946/47.

Därefter har departementschefen i fråga om arvoden åt krigsdomare, auditörer och krigsfiskaler anfört följande.

I skrivelse den 14 april 1945, nr 134, anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning om krigsdomstolarnas avskaffande i fredstid samt för riksdagen snarast möjligt framlägga det förslag, som därav kunde föranledas. Med anledning härav tillsattes 1945 års krigsdomstolsutredning. En blivande lagstiftning i ämnet kan emellertid icke beräknas träda i kraft före utgången av budgetåret 1946/47. Även för nämnda budgetår erfordras således anslag till krigsrätterna.

Såsom framgår av de senast införskaffade uppgifterna rörande arbetsbördan vid regements- och stationskrigsrätterna, har den sedan krigsutbrottet 1939 konstaterade stegringen av antalet mål och ärenden från och med år 1944 upphört och förbyts i en under år 1945 alltmer markerad nedgång. Antalet mål och ärenden, som under år 1945 handlagts vid krigsrätt, understeg

väsentligt ej blott motsvarande antal för år 1944 utan även det som redovisats för år 1942. Såsom förut angivits utgör den ungefärliga minskningen, såvitt angår ordinarie förband, i förhållande till år 1944 35 % och i förhållande till år 1942 33 %. Av den i förhållande till år 1944 inträdda minskningen faller, såsom likaledes förut nämnts, större delen å de s. k. undersökningsmålen, vilka nedgått med omkring 1 480. Den avlastning, som beträffande dessa mål sålunda inträtt i krigsrätternas arbetsbörd, torde vara att tillskriva verkningarna av 1944 års lag om behörighet för militär befälhavare att ålägga ersättningskyldighet. De från ordinarie truppförband härrörande ärenden, vari befälhavare under år 1945 ådömt ersättningskyldighet, uppgå nämligen till cirka 6 000 och uppväga således mer än väl den beträffande undersökningsmålen inträdda minskningen. Om sålunda 1944 års lag medfört nedgång i *krigsrätternas* arbetsbörd, har å andra sidan för *auditörerna* — vilka det åligger att i ersättningsärendena avgiva yttranden — genom lagstiftningen uppkommit en icke obetydlig ökning av det arbete de haft att utföra utom krigsdomstolen, och detta trots att antalet mål, vari befälhavare efter yttrande av auditören ålagt disciplinstraff, under år 1945 visat fortsatt nedgång. Tages alltså hänsyn till samtliga inverkanse faktorer synes man kunna fastslå, att arbetsbördan under år 1945 för krigsdomare och krigsfiskaler avsevärt minskats i förhållande till såväl år 1944 som år 1942. För auditörernas del torde utvecklingen i förhållande till år 1944 kunna sägas innebära en viss nedgång i den totala arbetsbördan under det att en jämförelse med år 1942 torde utvisa en alltjämt föreliggande ökning i göromålen.

Någon förhöjning av de fasta arvodena till den civila krigsrättspersonalen kan uppenbarligen icke förekomma för nästa budgetår. Frågan är i stället huruvida någon allmän nedsättning bör äga rum. Av betydelse för bedömandet av detta spörsmål är huruvida arbetsbördan kan förväntas under budgetåret 1946/47 förbli vid 1945 års nivå eller ytterligare nedgå. En fortsatt nedgång förefaller sannolik i följd av den förstärkta försvarsberedskapens upphörande. Statistiken visar visserligen, trots beredskapens upphörande från och med den 1 juli 1945, i stort sett ingen nedgång under senare halvåret 1945 i förhållande till förra hälften av samma år, detta troligen beroende därpå, att beredskapens avveckling även under senare halvåret 1945 krävt större militär personal än under normala förhållanden och att ett antal mål och ärenden släpat efter från förra halvåret. Men dessa efterverkningar av beredskapen kunna beräknas hava i stort sett upphört till nästa budgetår, då fullt normala förhållanden i avseende å krigsrättsgöromålen åter torde komma att i huvudsak råda. Den minskning i arbetsbördan, som sålunda är att förutse för nästa budgetår, torde emellertid närmast avse mål och ärenden från s. k. underställda förband, till vilka beredskapsförbanden i allmänhet hört. I den mån särskild ersättning utgår för dylika mål och ärenden, medför minskningen en automatisk nedgång i gottgörelsen till krigsrättspersonalen. För bedömandet av de fasta arvodenas lämpliga storlek under instundande budgetår har sålunda den militära beredskapens upphörande icke utslagsgivande betydelse. Under sådana omständigheter och då i varje fall en förnyad stegring av arbetsbördan ej synes vara att räkna med under nästa budgetår, återstår att bedöma huruvida den nedgång, som konstaterats för sistförflutna kalenderår, bör föranleda en allmän nedskärning av de fasta arvodena. Härvid torde man närmast böra utgå från en jämförelse mellan 1945 års och 1942 års statistiska material, emedan de nuvarande arvodena i stort sett äro anpassade efter krigsrätternas arbetsbörd under sistnämnda år (jfr prop. nr 123/1945 s. 5). En sådan jämförelse synes giva vid handen, att arbetsbördan för flertalet krigsdomare och krigsfiskaler varit så mycket

lägre under 1945 än 1942, att en arvodesnedsättning bör vidtagas. För auditörerna däremot har arbetsbördan under år 1945 visserligen i stort sett fortfarande varit större än under 1942, men för ett icke obetydligt antal auditörer ha dock göromålen nedgått i sådan grad, att en arvodessänkning är motiverad.

En närmare undersökning av arbetsbördans storlek vid de olika krigsrätterna var för sig ger vid handen, att den sammanlagda arvodessumman skäligen bör sänkas för krigsdomarna med 10 500 kronor, för auditörerna med 13 500 kronor och för krigsfiskalerna med 8 100 kronor. Nedgången i antalet göromål medför också, att det i regel ej vidare bör ifrågakomma att bevilja befattningshavare partiell ledighet med helt eller delvis bibehållen avlöning. — Någon ändring i fråga om krigsdomare-, auditörs- eller krigsfiskalsbefattningarna utan sammanhang med tillkomsten av nya truppförband anser jag mig icke böra nu föreslå. Jag förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t, därest någon dylik ändring skulle visa sig nödvändig under nästa budgetår, skall vara oförhindrad att vidtaga densamma.

Under budgetåret 1946/47 torde, i enlighet med beslut av 1944 års riksdag, Södertörns flygflottilj komma att uppsättas med förläggning till Riksten i närheten av Tullinge. Vid det sålunda nytillkommande truppförbandet skall jämväl finnas regementskrigsrätt. Befattningen såsom krigsdomare synes därvid lämpligen kunna förenas med motsvarande befattning vid regementskrigsrätterna vid Stockholms luftvärnsregemente, Svea flygflottilj och Roslagens flygflottilj. Vidare böra auditören och krigsfiskalen vid nämnda flygflottiljers krigsrätter kunna bestrida jämväl auditörs- respektive krigsfiskalsbefattningen vid krigsrätten vid Södertörns flygflottilj. Dock böra på grund härav vederbörande befattningshavares arvoden höjas med respektive 300, 600 och 300 kronor. Då jag å andra sidan, med hänsyn till minskningen i arbetsbördan vid krigsrätterna vid Svea flygflottilj och Roslagens flygflottilj, i det föregående räknat med en sänkning av auditörens och krigsfiskalens arvoden med respektive 600 och 300 kronor, skulle arvoden för dessa befattningshavare, trots den nya krigsrättens tillkomst, bli oförändrade. Någon annan förändring beträffande försvarsorganisationen av beskaffenhet att påverka jämväl krigsrätternas organisation torde ej vara att emotse för nästa budgetår.

Till nästkommande års riksdag bör ske en förnyad prövning av arvoden med ledning av de ytterligare erfarenheter som till dess kunna vinnas.

I enlighet med vad även tidigare ansetts läser Kungl. Maj:t vid fastställandet av de nya specialstater (jfr statsläggaren s. 25 ff.) för krigsdomare, auditörer och krigsfiskaler äga att inom ramen för anslaget vidtaga de jämkningar som av organisatoriska eller andra skäl kunna finnas påkallade.

Vidkommande anslagsberäkningen har departementschefen i huvudsak anfört följande.

Avlöningsstaten bör alltså upptaga de delposter som nu ingå i densamma.

I enlighet med vad förut anförts skulle delposten till arvoden åt krigsdomare uppföras med $(70\,200 - 10\,500 + 300 =) 60\,000$ kronor, delposten till arvoden åt auditörer med $(151\,100 - 13\,500 + 600 =) 138\,200$ kronor och delposten till arvoden åt krigsfiskaler med $(62\,800 - 8\,100 + 300 =) 55\,000$ kronor. Vad beträffar delposten till vikariatsersättningar, från vilken bland annat bestrides ersättning som vid partiell ledighet för befattningshavare vid regements- eller stationskrigsrätt tillerkännes vikarien utöver vad den ordinarie tjänsteinnehavaren förklaras skyldig avstå under ledigheten, har densamma, som för innevarande budgetår

uppförts med 30 000 kronor, alltjämt visat sig otillräcklig för sitt ändamål. Sålunda ha under budgetåret 1944/45 i vikariatsersättningar utbetalats över 47 300 kronor. Sedan arbetsbördan vid krigsrätterna numera väsentligt nedgått, torde emellertid behovet av vikarie vid ledighet komma att avsevärt sjunka. På grund härav och då partiella ledigheter med helt eller delvis bibehållen avlöning i regel icke komma att i fortsättningen medgivas, torde en betydande sänkning av belastningen å förevarande anslagspost komma att uppstå. Å andra sidan har med 1945 års semesterlag, som torde äga tillämpning även i avseende å krigsrättspersonalen, tillkommit en ny faktor av beskaffenhet att föranleda viss belastning av posten i fråga. Jag anser dock ej erforderligt att av denna anledning verkställa uppräkningsposten. På grund av vad sålunda anförts föreslår jag, att posten upptages med oförändrat belopp, 30 000 kronor. Delposten till tillfälliga ersättningar åt civil personal vid regements- och stationskrigsrätterna, vilken för innevarande budgetår bestämts till 3 200 kronor, synes, oaktat posten under budgetåret 1944/45 belastats med utgifter för cirka 6 600 kronor, likaledes kunna bibehållas vid sitt nuvarande belopp. Beträffande slutligen delposten å 50 000 kronor till ersättning till personal vid särskilda krigsrätter m. m. har den under samma tid, beroende bland annat på den talrika förekomsten av mål från underställda förband, belastats med utgifter av ej mindre än 195 200 kronor (budgetåret 1943/44 210 900 kronor). Då emellertid, enligt vad ovan sagts, frekvensen av dessa mål torde komma att avsevärt nedgå, finner jag ej anledning att föreslå någon ökning av postens nuvarande belopp.

Anslaget i dess helhet skulle således för budgetåret 1946/47 bestämmas till (60 000 + 138 200 + 55 000 + 30 000 + 3 200 + 50 000 =) 336 400 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag föranleder ej erinran från utskottets sida. Utskottet hemställer,

Utskottet.

att riksdagen må

a) fastställa följande avlöningsstat för krigsrätterna att tillämpas under budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:

a) Arvoden åt krigsdomare, <i>förslagsvis</i>	kronor	60 000
b) Arvoden åt auditörer, <i>förslagsvis</i>	»	138 200
c) Arvoden åt krigsfiskaler, <i>förslagsvis</i>	»	55 000
d) Vikariatsersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	30 000
e) Tillfälliga ersättningar åt civil personal vid regements- och stationskrigsrätterna, <i>förslagsvis</i>	»	3 200
f) Ersättning till personal vid särskilda krigsrätter m. m., <i>förslagsvis</i>	»	50 000

Summa kronor 336 400;

b) till *Krigsrätterna: Avlöningar* för budgetåret 1946/47 under andra huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 336 400 kronor.

2:o) **Krigsrätterna: Omkostnader.** För ifrågavarande ändamål är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett anslag å 30 000 kronor.

Belastningen å anslaget uppgick under budgetåret 1942/43—1944/45 till i runt tal respektive 33 700, 56 100 och 61 500 kronor. Med hänsyn till den fortgående minskningen i krigsrätternas arbetsbörda, som förväntas under instundande budgetår, har anslaget beräknats till oförändrat belopp.

Utskottet.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Krigsrätterna: Omkostnader* för budgetåret 1946/47 under andra huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kronor.

Stockholm den 26 april 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit
från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Lindström, Grånebo, Larsson, Bäckström, Karl Andersson, Heiding, Mannerskantz, Gustaf Karlsson, Boman, Gustaf Iwar Anderson* och *Ragnar Bergh*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Rubbestad, Mårtensson, Staräng, Pettersson* i Dahl, *Viklund, Lindholm, Boman* i Kieryd, *Thapper, Persson* i Vinberg och *Birke*.